

Radio-Intervju: Miroslav Lajčák, visoki predstavnik/specijalni predstavnik EU u BiH

BH RADIO 1, «Aktuelno Sa...»

Četvrtak, 27.03.2008. godine

Urednica i voditeljica emisije: **Semra Duranović - Koso**

Gost: **Visoki predstavnik i specijalni predstavnik EU u BiH, Miroslav Lajčák**

[download mp3](#)

BH Radio 1, Semra Duranović-Koso:

Poštovani slušaoci dobro vam večer. Evo nas u još jednoj emisiji «Aktuelno sa...», a gost je visoki predstavnik međunarodne zajednice u Bosni i Hercegovini, Miroslav Lajčák. Ovu emisiju, za razliku od prethodnih, snimamo zbog obaveza koje gospodin Lajčák ima.

Dobro došli u emisiju «Aktuelno sa...».

Visoki predstavnik i specijalni predstavnik EU u BiH, Miroslav Lajčák:

Dobar dan i hvala na pozivu.

BH Radio 1:

U narednih pedesetak minuta govoriti ćemo, između ostalog, o zakonima o reformi policije, o tome kakva evropska politika može biti ako ovi zakoni ne budu usvojeni u Parlamentu, šta međunarodna zajednica misli o referendumu i odcjepljenju, kakva će uloga OHR-a biti u promjenama Ustava Bosne i Hercegovine, itd.

Gospodine Lajčák, ovih dana putujete po gradovima Bosne i Hercegovine. Bili ste između ostalog u Doboju, Foči, Brčkom, Tuzli i Mostaru. Zanimljivo je da razgovarate sa običnim građanima. Šta Vam je cilj zapravo? O čemu vi razgovarate sa građanima?

Miroslav Lajčák:

Da, u pravu ste. Ja sam do sada posjetio šest gradova, imao sam moje sastanke, razgovore sa građanima. Cilj je sa jedne strane da ja objasnim zašto je integracija u Evropsku uniju pitanje od ključnog značaja za budućnost Bosne i Hercegovine, da objasnim građanima da taj poduhvat ne može uspješno da se ostvari bez aktivnog učešća svakog građana, jer to nije zadatak za političku elitu, jer to je nešto što mijenja čitavo društvo. I treće, to što je najvažnije, da čujem mišljenje građana. Mi imamo našu debatu, podijeljenu u tri dijela: jedan se bavi pitanjem političke stabilnosti i sigurnosti; drugi, ekonomskom saradnjom i regionalnom saradnjom, zapošljavanjem; i treći, pitanjem mlade generacije, obrazovanja, civilnog društva. I mogu da kažem da na svakom od mjesta koje sam do sada posjetio dobili smo jednu vrlo aktivnu diskusiju. Ljudi imaju puno toga što žele da kažu i već smo do sada skupili niz konkretnih ideja koje će nam pomoći da formulišemo strategiju evropskog pridruživanja Bosne i Hercegovine koja će, tako da kažem, biti skrojena po mjeri i koja bi trebala da ide brže naprijed.

BH Radio 1:

I kakvo je to mišljenje građana? Dakle, koliko se to mišljenje građana razlikuje od političara koji obično kažu da govore u ime naroda i građana?

Miroslav Lajčák:

Do sada nisam čuo ni jednog građana koji bi rekao da ne vjeruje u evropsku perspektivu, koji misli da ta perspektiva ima alternativu. Ne. Apsolutno svi znaju da je to put kojim BiH treba da krene i dosta su kritični po pitanju toga kako oni vide konkretne aktivnosti političara koji bi trebali da vode BiH u tom pravcu. Znači, dosta kritično gledaju na to da misle da se previše vremena gubi zbog nekih političkih igara i da trošimo vrijeme koje treba ustvari da ide samo za evropsku integraciju.

BH Radio 1:

Da li su Vas eventualno građani pitali šta bi konkretno za nas potpisivanje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju sa Evropskom unijom značilo? Dakle, kada bi građani ove zemlje mogli osjetiti napredak? Da li su Vas eventualno to pitali?

Miroslav Lajčák:

Ustvari, ne. Ustvari građani više govore o problemima sa kojim se suočavaju u svakoj od ove tri oblasti, ali i drugim i šta misle da bi trebalo da se uradi. Građani razumiju, možda više intuitivno, da je potpisivanje Sporazuma o stabilizaciji i asocijaciji ulazak u jedan već ozbiljan proces, dogovorni proces između Bosne i Hercegovine i Evropske unije. Od tada, od početka tog procesa mi imamo jasne putokaze, znamo šta treba da se uradi. Postajemo otvoreni za dobivanje predpristupnih fondova i naravno, Bosna i Hercegovina postaje već formalno član evropske porodice.

BH Radio 1:

Dakle, iz ovoga što ste rekli, građani Vam očito daju podršku u Vašoj priči o Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju sa Evropskom unijom, na kraju krajeva o evropskoj Bosni i Hercegovini. Imate podršku međunarodne zajednice, to se potvrdilo na posljednjoj sjednici Vijeća za implementaciji mira u Bosni i Hercegovini. Dakle, tvrdite da imate i podršku građana. Međutim, ovdašnji političari Vas očito ne slušaju. Evo, konkretno kada su u pitanju zakoni o reformi policije. Nakon parafiranja Sporazuma pomislili smo, a to se desilo negdje krajem prošle godine, kako ćemo ga prilično lako i potpisati. Međutim, to se nije desilo. Prošle sedmice dva puta je zasjedao Parlament BiH, a zakoni o policiji nisu usvojeni. Hoće li se, šta mislite, to desiti 3. aprila kada su zakazane nove sjednice?

Miroslav Lajčák:

Pa, ja i ne želim da razmišljam o tome da ne bi se to desilo, jer to bi mi ušlo u jednu jako lošu fazu. Zato ja gledam na tu sjednicu koja je zakazana za 3. april kao priliku kada ti zakoni treba da budu doneseni. Postoji većina parlamentarnih stranaka koje se zalažu za to. Postoje i nesporednosti između njih o tome koja tačno verzija tih zakona treba da bude donesena. Imamo tu negdje oko 60 amandmana...

BH Radio 1:

Vi ste ih vidjeli?

Miroslav Lajčák:

Jasno. Da, naravno. To što je razlog zašto nisu bili doneseni ti zakoni prošle nedjelje u Parlamentu, moj lični osjećaj je da nije problem u nedostatku volje, ali problem je u nedostatku profesionalne pripreme. Znači, nije bilo dovoljno komunikacije između parlamentarnih stranaka prije toga i onda, u zadnjem momentu su izašle stranke sa nekim novim prijedlozima, ali nije bilo dovoljno vremena da se zauzme stav drugih stranaka. I zato moj apel političkim strankama, liderima političkih stranaka je da ovo ne bi trebalo da se ponovi i da taj prostor do 3. aprila treba da se iskoristi za jednu normalnu komunikaciju između tih parlamentarnih stranaka koje su za donošenje tih zakona, da se dogovori jedan tekst koji će onda proći kroz parlamentarnu proceduru relativno jednostavno i lako. To treba da rješavamo sada, a ne tek 3. kada počne sjednica Parlamenta.

BH Radio 1:

Rekli ste da ste upoznati sa amandmanima. Da li su ovi amandmani prihvatljivi za OHR?

Miroslav Lajčák:

Značajan dio tih amandmana je prihvatljiv za nas, a jedan dio nije. Evropska unija je jasno stavila do znanja da

očekuje zakone koje će biti potvrda, formalizacija sporazuma koji su politički lideri postigli u Mostaru i onda u Sarajevu sa Akcionim planom. Znači, sve to što ulazi u taj okvir koji je definisan Mostarskom deklaracijom i Akcionim planom jeste prihvatljivo i pitanje je samo da se političke stranke dogovore koje od tih amandmana i kako da ih uklupe u zakon.

Ima i amandmana koji jasno izlaze van tog okvira. U tom smislu meni je jasno da prvo, ti amandmani nemaju šanse da dobiju većinsku podršku u Parlamentu i drugo, nisu potrebni u ovom trenutku, jer mislim da treba da se svi usredsredimo na to što Evropska unija trenutno očekuje.

BH Radio 1:

Rekli ste neke stranke, neki amandmani. Evo idemo sad malo na konkretizaciju i tih stranaka. Dakle, upravo na primjeru ovog Zakona o policiji ponovo je izašla na vidjelo nepomirljivost političkih koncepata pojedinih stranaka. Evo, podsjetiti ću i slušaocima da protiv usvajanja Zakona bili su predstavnici SDA, SDP i SDS.

Gospodine Lajčák, mediji ovih dana špekulišu da ste pokušali da u razgovoru sa Sulejmanom Tihićem, predsjednikom SDA, pridobijete ovu stranku kako bi ona ipak promijenila stav prema zakonima o policiji. Da li je to tačno?

Miroslav Lajčák:

Ne i nikada ja nisam tražio da Stranka demokratske akcije promijeni svoj stav. Ja sam rekao, više puta javno i to je to što govorim i privatno, da ja poštujem stav SDA iako nisam sretan zbog tog stava. Ja razumijem taj stav kao odstupanje od preuzetih obaveza i potpisanih dokumenata od strane lidera te stranke. Ja sam u kontaktu sa svim političkim liderima, bio sam u kontaktu sa gospodinom Tihićem...

BH Radio 1:

Upravo tog dana kad je i bila sjednica Parlamenta?

Miroslav Lajčák:

I dan prije i tog dana kada je bila. Jedan vrlo normalan razgovor, jer ja naravno gospodina Tihića poštujem kao lidera stranke i kao političara. Moj stav je bio da je pitanje...dvije stvari samo to da istaknem u tom razgovoru. Prvo, da je pitanje reforme policije od važnog značaja, od strateškog značaja, jer je vezano za evropsku perspektivu i da mislim da taj forum koji treba da odlučuje o tome nije Komisija koja ima 12 članova, ali treba da bude plenum Skupštine i da treba tamo da sve stranke iznose svoje stavove i da ja poštujem naravno to da će SDA biti protiv tih zakona, ali da mislim da bi bilo pametno da se o tome diskutuje tamo, na tom plenumu.

A drugo, da su SDP i SDS opozicione stranke. Potpisivanje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju je svakako uspjeh za Bosnu i Hercegovinu i naravno, uspjeh za stranke koje su to omogućile. Znači, ako je to uspjeh za vladajuću koaliciju, onda je to neuspjeh za opoziciju. Nije ništa čudno da se stranke koje su zvanično u opoziciji bore protiv i da omalovažavaju taj proces. Međutim, Stranka demokratske akcije je stranka koja je u koaliciji, koja ima svoje ministre, koja ima svoja mjesta u Kolegijumu Parlamenta, itd. Ja sam predlagao da bi bilo dobro da se pokaže ipak razlika između SDA, koja je vladajuća stranka, koja ima pravo da bude protiv i to ja poštujem, ali ipak ima i državničku odgovornost za razliku od stranaka koje su u opoziciji. To je bila suština razgovora. Ja ne koristim ucjene.

BH Radio 1:

Tihić tvrdi da ste ga optužili da je za «vehabijsku» Bosnu. Vi ste to naravno demantovali. Da li ste Vi ipak u sukobu sa Tihićem ili SDA ili njihovim viđenjem policije u BiH?

Miroslav Lajčák:

Sigurno nisam u sukobu sa SDA, koja je jedna od ključnih stranaka u Bosni i Hercegovini, najveća stranka, stranka Alije Izetbegovića, koju ja izuzetno cijenim i svjestan sam da igra ključnu ulogu u političkom životu ove zemlje. Ja ne mislim da sam u sukobu ni sa gospodinom Tihićem. Mislim, žao mi je da je on iznio svoju interpretaciju razgovora. Za mene razgovori sa političkim liderima su dio mog djelovanja ovdje i mislim da ako je razgovor između dva lica, onda ne bi trebao bilo ko da izlazi u javnost sa svojom interpretacijom koja je štoviše još i lažna.

Ali ne želim da to vidim kao neki lični sukob, jer tu ličnog sukoba nema.

Ja već jesam u Evropskoj uniji. Ja se borim za evropsku Bosnu i Hercegovinu. Ne mogu da shvatim da je to razlog da je neko ljut ili da mene optužuje. Moja vizija Bosne i Hercegovine je apsolutno jasna ja to govorim javno i ja to govorim privatno – Želim da Bosna i Hercegovina postane standardna evropska zemlja gdje se poštuju zakoni, gdje svaki građanin ima zaštitu na evropskim nivoima. To sam iznio i u tom razgovoru. A ta reakcija je nešto što ja ne mogu da objasnim i žao mi je da je došlo do toga. Međutim, ne želim da gubim vrijeme i energiju time da sad nastavljam neku polemiku...

BH Radio 1:

Medijski rat.

Miroslav Lajčák:

Apsolutno. Sigurno.

BH Radio 1:

Dobro. Znači, pretpostavljam, da je i Zlatko Lagumdžija, kao predsjednik opozicionog SDP-a, rekao da je toga dana bilo izvjesnog pritiska i od međunarodne zajednice na njega. Da li ste Vi eventualno sa njim pričali ili neki drugi predstavnici međunarodne zajednice?

Miroslav Lajčák:

Ja nisam. Pretpostavljam da neki drugi predstavnici međunarodne zajednice jesu. Ali ja apsolutno mogu jasno da kažem i kategorično da odbacim riječ 'pritisak'. Tu nema pritisa. Od početka naša pozicija je da je evropska budućnost stvar koja je u rukama domaćih političara. To je proces koji vi treba da zaslužite. To što mi govorimo – i ja i moji saradnici i predstavnici međunarodne zajednice – je da se trudimo da objasnimo političkim liderima koji imaju problem da podrže zakone o policiji da je ovo prvi korak koji nam otvara ne samo evropski put, ali i prvi korak koji vodi prema jednoj ozbiljnoj reformi policije i da ne možemo da ostvarimo sto posto preko noći, ali da je ovo korak u dobrom pravcu.

Meni je ponovo čudno da recimo i američki ambasador ili moj zamjenik Raffi Gregorian koji je Amerikanac, da to shvataju, da javno izražavaju podršku toga, a da neki politički lideri taj proces omalovažavaju i lažu, jer recimo to što je Zlatko Lagumdžija iznio na sjednici Parlamenta, to su bile dvije neistine. Prvo, kad je rekao da usvajanje Zakona o policiji ne približava Bosnu i Hercegovinu Evropskoj Uniji. Svi znamo da značajno i ključnim obrazom približava, jer je to uslov za potpisivanje Sporazuma. Znači, ako ne približava, onda ništa ne približava. A drugo što je rekao, što me je jako začudilo, je da će svakako Evropska unija potpisati taj Sporazum u maju obzirom na regionalnu situaciju. To nije istina. Evropska unija je izašla u susret Bosni i Hercegovini. BiH mora uraditi svoj dio posla.

Znači, ja razumijem da stranke u opoziciji doživljavaju uspjeh Vlade kao svoj lični neuspjeh i zato se trude da to spriječe ili da to omalovažavaju. Međutim, pitanje evropskih integracija ne smije postati talac svakodnevnih sitnih političkih bitki. To je nešto u svim zemljama koje su uspješno prošle taj proces, o tome nije bilo polemike. Evropski zakoni su se izglasali ogromnom većinom, jer nije niko smjeo, tako da kažem, da bude protiv evropske budućnosti.

BH Radio 1:

Rekli ste da je ovakva reforma policije korak naprijed, da će nas ona uvesti u Evropu. Ipak, čini mi se da je većina pozicija u oblasti policije i na način na koji je to sada riješeno ostala ista, bar onako kako mi u medijima smo dobili. Naravno sasvim logično pitanje, onda čemu višegodišnja parada ovih razgovora i pregovora? Opozicija, a evo konkretno i SDP, i Vi ste spomenuli SDP, prigovorila je da je Mostarska deklaracija načelna deklaracija, a čak i ovaj Akcioni plan da je uopšten i da u toj situaciji svako može tumačiti na svoj način. Dakle, sve one stranke što su potpisale i Mostarsku deklaraciju i Akcioni plan.

Miroslav Lajčák:

Ja mislim da je tumačenje Mostarske deklaracije i Akcionog plana jasno i jednostavno. To što Evropska unija očekuje je upravo da se donesu zakoni koji će predstavljati zvanično tumačenje tih dokumenata. Znači, mi smo

više puta govorili, a sada treba da pokažemo da Bosna i Hercegovina sa svojim etničkim, nacionalnim karakterom, sa svojom prošlošću može da ide naprijed tom brzinom koja je prihvatljiva za sva tri konstitutivna naroda. Znači nema preglasavanja, nema nadmudrivanja ili 'nadhitrivanja'. Jasno da bi mogli da budemo ambiciozniji i da možemo da razmišljamo o nekoj idealnoj reformi, ali očigledno ona trenutno nema šansu da bude usvojena od strane sva tri konstitutivna naroda. Ovo šta je sada u Skupštini je maksimum mogućeg danas, prvi korak. Ja ne vidim ni jedan razlog, ozbiljan razlog – ako smo stvarno ozbiljni, ako mislimo pošteno o BiH i njenoj budućnosti – da se ovo odbaci, da kažete da meni to nije dovoljno, da se obraćaju meni predstavnici nekih političkih stranaka da ja nametnem reformu policije koja bi bila prihvatljiva samo za jedan od tri konstitutivna naroda. To nije ozbiljno. Mi dobro znamo da bi takvo nametanje vodilo daljnjoj destabilizaciji.

Znači, donošenje ovih zakona nam ispunjava dva cilja. Prvo, prvi korak u dobrom pravcu, stvaranje institucija i dogovoreno je, donijeta je obaveza da u drugom pravcu će biti definisane mnogo detaljnije njihove kompetencije. A drugo, to što je mnogo, mnogo značajnije, otvara nam evropski put.

BH Radio 1:

Ipak mnogi smatraju da se upravo Evropa odlučila za takozvani politički trik kojim su na ovaj način problemi samo zaleđeni, a ni u jednom segmentu nisu riješeni. Nedavno sam čitala jedan intervju predsjedavajućeg, zapravo sada člana Predsjedništva BiH, Željka Komšića, koji je rekao da je prilično razočaran u međunarodnu zajednicu, pa i u Vas i kada razgovara sa diplomatima onda oni njemu najčešće kažu, *Hajte vi samo potpišite taj Sporazum, a svi problemi ostali će se valjda vremenom rješavati, odnosno vi ćete se morati ponašati onako kako Evropa vama naloži.*

Miroslav Lajčák:

Ali, pa to je upravo i ključ ovog nerazumijevanja – da problemi koje BiH ima, a ima niz političkih, ekonomskih i socijalnih, ne može riješiti vlastitim snagama. Nema tog novca, nema tih tehnologija, nema tog iskustva. Ti problemi mogu da se riješe samo preko procesa evropskih integracija. Nije to preko noći. Ali, usvajanje evropskih propisa, stvaranje jedne nove političke kulture, dolazak evropskog *know-how* i evropskog novca – pa to je put, a ne da vi kažete, *mi moramo prvo da riješimo naše probleme i tek onda možemo ući u Evropsku uniju.* Ne može. Ne može. Ustvari, zašto se ja zalažem za ulazak BiH u evropske tokove je jer drugi način ne postoji. Ni moja zemlja, ni Češka ni Mađarska ni Poljska ne bi riješile svoje probleme da su ostale same i potpuno je naivno misliti da može Bosna i Hercegovina. Za nju je to potrebno mnogo više nego što je to bilo za moju zemlju.

Znači, političari koji sada zaustavljaju ili stavljaju neke uslove na ulazak u evropsku perspektivu ili ne znaju o čemu govore ili pojma nemaju o tome šta je evropska perspektiva ili šta je još gore, igraju jednu veoma prljavu igru sa građanima ove zemlje.

BH Radio 1:

Upravo sam Vas zapravo htjela pitati kakva evropska politika može biti prema BiH ukoliko policijski zakoni ne budu usvojeni?

Miroslav Lajčák:

Ukoliko policijski zakoni ne bi bili usvojeni – ja još jednom želim da ponovim da ne želim o tome uopšte da razmišljam – onda Evropska unija tu ne može ništa. Onda ponovo stavimo Bosnu i Hercegovinu...

BH Radio 1:

A mi ćemo govoriti, «Putuj Evropo, bez nas.»

Miroslav Lajčák:

«Putuj Evropo, bez nas.» Ako se zalažemo za put u Evropu, ako znamo tačno šta je uslov, a trenutno uslov je da se donesu ova dva zakona i ako mi odbijemo da donesemo ova dva zakona, onda šta tražimo od Evrope? Kako može Evropa da nas tretira? Kako može Evropa da gleda na nas? Jedina logična reakcija od strane Evrope će biti: *E, žao nam je. Mi smo spremni za vas. Dodajte kada budete vi spremni za nas.* Gubimo vrijeme. Izgubili smo previše vremena već. A ne samo to, znate, ako ne napredujemo, nazadujemo. Ako se ne bavimo evropskim pitanjima, onda kakvim pitanjima se bavimo? Ko je tu kriv i za što? I idemo u predizbornu kampanju ponovo na negativnoj,

nacionalističkoj retorici. Možda je to upravo to što nekim političkim liderima odgovara.

BH Radio 1:

Evo, još malo ćemo o reformi policije. Da li je reformu policije moguće provesti bez SDA? A govorimo samo o SDA jer je ona vladajuća stranka.

Miroslav Lajčák:

Čisto matematički gledano, da.

BH Radio 1:

Da, ali koliko je poželjno u ovom trenutku?

Miroslav Lajčák:

Politički gledano, kako što sam rekao, ja bih želio da za sve evropske zakone – a ovi zakoni o policiji jesu evropski zakoni – glasaju ne samo SDA, ali i stranke koje su u opoziciji da bi demonstrirali da je za njih evropska budućnost značajnija od nekih političkih svađa. Znači, tu je taj jedan matematički razmjer koji je potpuno različit od političkog.

BH Radio 1:

Pričajmo sad malo o drugoj temi koja se spominje svako malo – o odcjepljenju Republike Srpske i referendumu. Morate priznati da u Bosni i Hercegovini, a pretpostavljam da Vas je već iskustvo naučilo, vrlo lako dolazi do političke krize. Iz Republike Srpske u posljednje vrijeme često dolaze prijetnje kako od političara, dakle zvaničnih predstavnika Republike Srpske, tako i od nekih organizacija koje dakle, prijete odcjepljenjem. One su prilično ozbiljne. Da li Vi njih tako shvatate?

Miroslav Lajčák:

Ne. Prvo, apsolutno je jasno, ja želim to da ponovim, da ne postoji razlog za paniku i za nervozu. Bosna i Hercegovina jeste i ostati će cjelovita, ujedinjena zemlja. Odcjepljenje ne dolazi u obzir, nije dopustivo i nije moguće. Znači to je alfa i omega. Sve ostalo su priče, priče koje se koriste za dnevno-političke svrhe, koje odgovaraju da se drži neka napetost. Ali tih priča, ja ponovo moram da kažem, ima i sa jedne i sa druge strane. Sa jedne strane ovo odcjepljenje, javni stavovi koji govore da ja nemam lojalnost prema BiH, itd. – to je jako štetno, nekulturno. Sa druge strane sve ovo o genocidnoj tvorevini, o ukidanju Republike Srpske se koristi upravo za iste svrhe – jedno je potrebno drugom.

BH Radio 1:

Vi ste u govoru u Ljubljani nedavno, parlamentarcima Evrope rekli da pored zahtjeva za odcjepljenjem koji dolazi iz Republike Srpske dakle, naveli i reakciju opet SDA koja poručuje onima kojima se ne sviđa Bosna i Hercegovina da mogu otići. Dakle, u ovom govoru Vi kritikujete i jedne i druge.

Miroslav Lajčák:

Ne samo u ovom govoru. Ja stalno kritikujem i jedne i druge.

BH Radio 1:

Da. Ali, ja Vam moram reći da ovo mene, s obzirom da sam provela rat u Sarajevu, me podsjeća na kritike koje su nekada upućivane tokom rata takozvanim zaraćenim stranama od UNPROFOR-a. Jesam li ja tu u krivu?

Miroslav Lajčák:

Naravno Vi imate svoje lično iskustvo i svaki građanin Bosne i Hercegovine ima svoje lično iskustvo. Samo to šta ja želim da kažem je da slika nije crno-bijela. To je prvo. Drugo, da tu nema samo jedna strana koja je kriva i druga strana koja je u pravu. Svako nosi svoj dio odgovornosti. I treće, da na mržnji i na inatu i prkosu ne možemo graditi budućnost Bosne i Hercegovine. Mi treba da apsolutno jasno se suočavamo sa ratnom prošlošću, da uspostavimo punu istinu, da dovedemo stvari do kraja, da je puna pravda i tek onda možemo, naravno, govoriti o pomirenju,

nikako prije toga. S druge strane treba da govorimo o tome šta imamo zajedničko, govorimo o tome da su svi građani, građani jedne zemlje koja se zove Bosna i Hercegovina – da li su Bošnjaci, Hrvati, Srbi ili pripadnici bilo kojeg drugog naroda ili nacionalnosti – i da treba svi zajedno da se bore za to da je ovo bolja zemlja.

BH Radio 1:

Da. Ali gospodine Lajčák, Milorad Dodik, predsjednik SNSD-a i premijer Republike Srpske ne krije da ne voli Bosnu i Hercegovinu. On stalno izjavljuje da ne vjeruje da će BiH potrajati duže od još desetak godina. Šta Vi mislite?

Miroslav Lajčák:

Da je to neozbiljno. I maloprije sam rekao da ni jedan od vodećih političara nema pravo, moralno, da javno izražava nelojalnost Bosni i Hercegovini. Političari su ti koji treba da vode narod, a ne da podbacuju nekim niskim osjećajima. Ovo može da bude kratkotrajno popularno. Međutim, kao što sam rekao, mi ne možemo na ovim instinktima ili 'budovima' da gradimo evropsku Bosnu i Hercegovinu. A tu je odgovornost Milorada Dodika apsolutno jasna. Ali, kao što sam rekao, svi političari treba da se ponašaju u skladu sa svojom odgovornošću i da se obraćaju ne samo svom biračkom tijelu i da ne izražavaju javne stavove da bi se dopali njihovim biračima bez obzira na to kakav je efekat tih stavova na ostale građane Bosne i Hercegovine. Treba ipak da ti koji nose odgovornost za BiH se ponašaju u skladu sa odgovornošću za čitavu BiH.

BH Radio 1:

Podsjetiti ću Vas na Vašu nedavnu izjavu: «Milorad Dodik je u pravu kada kaže kako bi želio čuti od svojih koalicionih partnera da priznaju Republiku Srpsku.» Također ste rekli: «Ako je politički neprihvatljivo za Bošnjačke lidere da kažu 'Republika Srpska jeste realnost' – onda nešto nije u redu. Zašto «priča 'imaotcijepljenja, nemaotcijepljenja' odgovarai Sarajevu,» kako Vi tvrdite? Dakle, ovakva Vaša izjava je prilično izazvala reakcija ovdje u Sarajevu.

Miroslav Lajčák:

To sam vidio. To što ja želim da kažem jeste da je Dayton realnost da li se to ikome sviđa ili ne sviđa. I ne samo da je realnost, ali da ga i svi poštuju, faktički. Znači oni šalju poruke, mislim stavljaju znak znači pitanja na različite dijelove Daytonu. Ali, Dayton je u cjelovitosti tu. Dayton nije jelovnik da svako može da bira samo to što se njemu dopada i odbacuje to što se njemu ne dopada. I da se jednom zauvijek ovo formalno prizna i definiše, onda nema niko razlog da izlazi sa pričama niti o ukidanju niti o odcijepljenju. To je to što sam ja htio da kažem, jer ja sam htio samo da se potvrdi to što ionako jeste činjenica i što ne može niko da promijeni, bez obzira na sve ove neke javne stavove ili javne najave.

BH Radio 1:

Da li političari koji ističu da je sadašnji Ustav zemlje nepravedan, a Republika Srpska entitet koji počiva na genocidu, ne smiju zagovarati drugačije uređenje Bosne i Hercegovine u procesu ustavnih promjena?

Miroslav Lajčák:

To je apsolutno OK. Ja lično mislim da su ustavne promjene neizbježne i mislim da kada uđemo ozbiljni u proces evropskih integracija da to postaje jasno. Ja ću navesti samo dva razloga. Prvi, da je ovakva struktura države malo efektivna da bi zemlja mogla da preuzima svoje obaveze. A drugo, da današnji Ustav BiH krši niz evropskih normi i konvencija vezano za ljudska prava, prava nacionalnih manjina, itd. Znači, to su već dva razloga. A ja sam protiv ikakvog stavljanja uslova prije početka ustavnih razgovora. Ne možemo slati poruke 'o ovome hoću, o ovome neću'. Ustavni pregovori koji se tiču samo jednog dijela teritorije nisu ustavni pregovori i to nije ozbiljno. Ponovo ima previše propagande koja je već otrovala atmosferu i pokazala je da je u ovakvoj atmosferi nemoguće voditi ozbiljne razgovore o Ustavu, jer mi smo ustvari imali jednu predizbornu propagandu umjesto ozbiljnih razgovora o Ustavu. Zato smo predložili političkim liderima da razgovore o ustavnim promjenama privremeno zaustavimo i da se usredsredimo prvo na usvajanje zakona vezanih za evropsku perspektivu.

BH Radio 1:

Malo ćemo možda još poslije o Ustavu. Ali prije toga, da li dijelite moj dojam da je nervoza dijela Bošnjačkih političara generirana i time što niste smijenili nikoga zbog anti-Daytonskog djelovanja od srpskih političara, a nije

da niste imali razloga za to.

Miroslav Lajčák:

Ja sam imao razloga za to, naravno. Da Vam odgovorim pitanjem, toliko je političara već bilo smijenjeno od strane mojih prethodnika, a da li sada imamo političku elitu sa kojom su svi sretni, koja vodi ovu zemlju jasno u evropskom pravcu? Da li se promijenila politička atmosfera? Da li je smjenjivanje političara najbolji način da ova zemlja krene naprijed?

Ja lično mislim da je smjena političara zadnji, a ne prvi korak koji treba da se koristi i kao što sam rekao, vi možete puno stvari da učinite, da uradite kroz bonske ovlasti, ali sigurno nećete moći promijeniti mišljenje ljudi. Ovo bi bilo popularno, ponašati se kao diktator i smjenjivati političare. Ali, ja trebam i moram da razmišljam dva-tri koraka unaprijed i ako moja odluka stvori još više napetosti, stvori još više, kako da kažem, mržnje između tri konstitutivna naroda, onda to ne bi bila dobra odluka. Zato sam ja krenuo putem koji nije toliko spektakularan i nije možda toliko dobro shvaćen od strane građana, ali koji je, ja sam ubijeđen, bolji za BiH 2008. godine. Kada se već govori dvije godine o tranziciji OHR-a, o njegovom odlasku, ja stvarno želim i zalažem se za to da političari razgovaraju, da donose odluke, da se nauče da ignorisanjem vode ovu zemlju unazad, a ne unaprijed. Istovremeno želim da kažem da su moje bonske ovlasti tu i ja sam spreman da ih koristim. To je samo moja kompetencija i samo moja odgovornost.

BH Radio 1:

Hoćete li biti odlučniji u korištenju svojih ovlaštenja ukoliko neko bude narušavao Dayton? A evo sad ste na neki način rekli da ćete biti.

Miroslav Lajčák:

Ja nemam nikakav problem sa odlučnošću i ja sam, istovremeno, odgovoran čovjek.

BH Radio 1:

Ali ipak smatrate da to nije rješenje za Bosnu i Hercegovinu?

Miroslav Lajčák:

Ja mislim da to kako to ljudi žele da vide bi u današnjoj situaciji značilo stvaranje dodatnih problema, a ne rješavanje problema, jer politički lideri, bez obzira na to koliko se oni nama dopadaju ili ne dopadaju, su izraz legitimnih izbora. Znači, njih su izabrali njihovi birači.

BH Radio 1:

A da li Vam građani, evo sada kada ste pričali sa njima, kažu, *zašto ne smijenite tog i tog*? Da li Vam oni na neki način sugerišu, a ne samo političari? A kada govorimo o smjenama to najčešće rade političari iz Sarajeva, je li tako?

Miroslav Lajčák:

Pa naravno. Građani su navikli na to u nekoj mjeri, pa naravno da mi to sugerišu i naravno da mi građani u Republici Srpskoj sugerišu da smijenim bošnjačke političare i građani u Federaciji da smijenim srpske političare. A to je upravo to o čemu ja govorim. Ignorišući da su ti političari legitimni i da oni imaju podršku iza sebe i da smjenom političara nećete smijeniti mišljenje u glavama ljudi koji su te političare izabrali. Ja ne govorim da to pitanja ili da ta mogućnost ne postoji. To postoji. Moje bonske ovlasti su tu. Ja se njih nisam odrekao i neću se odreći. Samo govorim da ne možemo svoditi tu diskusiju na neki primitivan način, da smijenimo kao što je Staljin govorio u svoje vrijeme, «Imamo čovjeka, imamo problem. Nemamo čovjeka, nemamo problem.» Stvari su mnogo kompleksnije, posebno u BiH.

BH Radio 1:

Vaš odgovor mi na neki način daje šlagvort za slijedeće pitanje. Međunarodna zajednica preuzela je obavezu da Bosnu i Hercegovinu učini stabilnom na osnovu Daytonskog mirovnog sporazuma. Međutim, još u mandatu Wolfganga Petritschapromovisano je partnerstvo OHR-a i domaće vlasti, čime je međunarodna zajednica počela da

sa sebe skida određenu odgovornost i adresira je isključivo na ovdašnje lidere koji eto, uopšte ne pokazuju da su odgovorni. Da li je stabiliziranje BiH obaveza međunarodne zajednice ili domaćih političara?

Miroslav Lajčák:

I jednih i drugih, jer je načelna ideja međunarodne zajednice u početku i do dan danas bila takva da nije ambicija da pretvori Bosnu i Hercegovinu u neku beskrajnu rezervaciju ili međunarodni protektorat. Cilj je da međunarodna zajednica stvori uslove, stvori jedan politički sistem i sve preduslove za normalno funkcionisanje ove zemlje. Ja sam se nedavno vidio sa čovjekom koji je radio u OHR-u prije 12 godina i koji mi je rekao da je došao sa ciljem da zatvori OHR, već tada da je politička instrukcija. Vi znate da od 2005., 2006. godine se ozbiljno govori o zatvaranju OHR-a. Danas smo u 2008. godini.

Znači, produžavanjem mandata OHR-a i produžavanjem masivnih bonskih ovlasti i masivnog međunarodnog učešća u političkom životu se pokazuje da ova zemlja nije odrasla i da nije u stanju da vodi svoje poslove. Znači, to je neuspjeh i za BiH i za međunarodnu zajednicu. Cilj, plan u početku je bio i ostaje da smo mi manje i manje patron, a više i više partner.

Međunarodna zajednica neće napustiti BiH, ostati će prisutna masivno ovdje. Ali, mi želimo da postignemo situaciju da je tu ključni predstavnik međunarodne zajednice ne visoki predstavnik, već specijalni predstavnik EU koji ima niz instrumenata, koji je partner i koji pomaže da vodi ovu zemlju, ali naravno, isključiva odgovornost je na domaćim političarima.

Danas, željeli vi to ili ne, se nalazimo u nekoj tranziciji. OHR je tu. Ali mi ne želimo da vidimo OHR kao ključnog političkog igrača. OHR je tu kao garancija: da ne skrenemo sa pravog puta; da niko ne može zloupotrijebiti vlast; da ne može doći do narušavanja Dayton; da ne može doći do ugrožavanja prava svakog pojedinca, svakog građana BiH; da ne može doći do ugrožavanja teritorijalne cjelovitosti Bosne i Hercegovine. Znači, mi smo tu kao garancija, da stojimo iza leđa, tako da kažem. Ali, istovremeno, promoviramo ovu drugu partnersku fazu ili partnerski dio našeg angažovanja. I to je to na šta građani BiH ne bi trebali da se žale, već da pozdrave. Ja znam da su oni skeptični po pitanju toga kako domaći političari mogu da vode ovu zemlju. Pa zato treba da koristimo prisustvo međunarodne zajednice koja želi da pomogne ovoj zemlji.

BH Radio 1:

Vijeće za provedbu mira na posljednjoj sjednici je, čini mi se, napravilo nekakvo kompromisno rješenje. Bosni i Hercegovini je rečeno da treba da ispuni pet uvjeta kada bi trebao OHR da se zatvori. Dakle, vremenskog roka nema. Dati su uvjeti Bosni i Hercegovini. Koji su to uvjeti ukratko?

Miroslav Lajčák:

Da. Ja mislim da stavljanje vremenskih rokova ne pomaže, jer onda se svi usredsrede na datume umjesto da se bavimo svojim poslom. Znači, zato smo rekli da imamo pet uslova koji treba da se ispune, a to je rješenje: državne imovine; vojne imovine; statusa Brčkog; fiskalne održivosti države, znači usvajanje zakona o Nacionalnom fiskalnom vijeću i o raspodjeli sredstava indirektnog oporezivanja; i zadnji uslov je vladavina prava – donošenje državne strategije za sektor pravosuđa, o pitanjima vojnih zločina i o prebivalištu stranaca i pravo azila. Jer to su sistemski zakoni koji znače da smo postigli jedan nivo iz kojeg nema povratka i osim toga, naravno, smo rekli da ne može međunarodna zajednica da odluči o zatvaranju OHR-a sve dok BiH ne potpiše Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju i naravno, uslov je i jedna normalna politička atmosfera u ovoj zemlji.

Znači, ni jedno od tih pitanja nije novo, nije iznenađenje. Oni su već tu na dnevnom redu nekoliko godina. Mi smo od dugog spiska zakona i pitanja kojim se bave institucije BiH izabrali ovih pet koji su po našem ubijedenju ključne. I sad naravno, očekujemo i tražimo od domaćih institucija da ispune te uslove.

BH Radio 1:

Evo kratko ćemo o ustavnim promjenama. Ustavne promjene skoro da se i ne spominju u Deklaraciji Vijeća za provedbu mira u Bosni i Hercegovini. Vi ste rekli da eto, nismo još ni krenuli sa pravim ustavnim promjenama ni pričom o ustavnim promjenama, mada razne stranke imaju već određena rješenja, prijedloge – od regionalizacije do federalizacije – i neke su ponudile deklaracije. Kako je ovdje sve politička borba, hoće li ustavne promjene biti žrtva političke borbe?

Miroslav Lajčák:

Ne mogu. To sigurno neće. Naravno ja sam razočaran nivoom diskusije o ustavnim promjenama – te diskusije koju smo vidjeli ovdje krajem prošle i početkom ove godine – jer imamo tu tri koncepcije. To što je zajedničko u tim koncepcijama je da izražavaju stav jednog naroda, a kompletno ignorišu postojanje, ne govoreći o stavovima, ostala dva naroda. Na ovoj platformi ne možemo voditi razgovor o ustavnim promjenama. Previše je ovo jeftino.

Nema bježanja od ustavnih promjena, kao što sam rekao. Sa druge strane, nema nametanja ustavnih promjena. Ova zemlja mora da sazrije za to. A to možemo samo kroz proces evropskih integracija – da vidimo zašto su potrebne – jer za sada svako misli nešto drugo o Daytonu, ali kada uđemo u taj proces postati će toliko očigledno po kojim pitanjima postojeći Ustav ne valja, nije dobar i jednostavno ne vodi nas. Ali nije to neki vještački uslov, nešto što je neko izmislio i došao i rekao, *evo morate mijenjati Ustav*.

BH Radio 1:

Kakva će tu biti uloga OHR-a? Hoćete li vi na kraju ponuditi eventualno papir ili ćete ipak definitivno sve prepustiti domaćim liderima?

Miroslav Lajčák:

Ni jedno ni drugo. Naša uloga tu je aktivna, ali želimo da vidim sebe tu kao partnera, kao nekog medijatora i želimo da pomognemo da smo svi sigurni i da će novi ustav zadovoljavati evropske standarde, jer to će bit evropski ustav. Naravno, već smo ponudili i nastaviti ćemo da nudimo ekspertsku pomoć, recimo po svakom političkom dogovoru koji treba da se promijeni ili pretoči u jedan pravni tekst – za to su potrebni stručni kapaciteti koje međunarodna zajednica ima i spremna je da ponudi.

BH Radio 1:

Znate da građani optužuju političare za mito i korupciju. Pretpostavljam da su Vam i to rekli. Šta je konačno sa Antikorupcionim timom OHR-a? Vi ste već dugo najavljivali da je u završnoj fazi i da treba da starta.

Miroslav Lajčák:

Da građani imaju problem sa korupcijom. Naravno i to je isto pitanje koje mora da bude riješeno tokom evropskih integracija Bosne i Hercegovine. Antikorupcioni tim je tu. Mi smo donijeli odluku i došli smo do zaključka da je mnogo bolje za taj tim da radi tiho.

BH Radio 1:

Dakle, počeo je sa radom, ali mi to ne znamo? Ili ćemo uskoro saznati?

Miroslav Lajčák:

Jasno. Da. Hoćete uskoro saznati.

BH Radio 1:

Da li ćemo možda saznati ako Antikorupcioni tim podigne krivičnu prijavu i...

Miroslav Lajčák:

Antikorupcioni tim nema tu ulogu da podigne krivičnu prijavu. To je tim koji analizira podatke koje mi imamo, koji stižu do nas i onda u finalnoj fazi će naravno ove svoje podatke i analize predati pravosudnim organima Bosne i Hercegovine. Mi ne želimo da taj Tim igra ulogu domaćih institucija, to bi ponovo omalovažavalo institucije BiH. Mi smo tu da pomognemo – imamo naša iskustva, imamo naše podatke, imamo neke instrumente koji su tu da pomognu – u borbi protiv kriminala i korupcije.

BH Radio 1:

Ipak moram Vas pitati da li će i ovdje eventualno biti politike, pa najznačajniji političari ne budu optuženi?

Miroslav Lajčák:

To je veoma spekulativno pitanje. Znae, ja ne volim da odgovaram na spekulativna pitanja.

BH Radio 1:

Evo pri kraju smo emisije, ali ovo vas moram još pitati. Dakle, samo još dva pitanja. Većina građana Bosne i Hercegovine frustrirana je viznim režimom prema Bosni i Hercegovini, dugotrajnim redovima ispred evropskih ambasada, izdvajanjem sredstava, koja nisu mala, za vize, kao i tretmanom na granicama Evropske unije, bez obzira da li se radi o sportistima, novinarima, profesorima, piscima ili običnim građanima. Konkretno šta je OHR poduzeo, a ako nije hoće li poduzeti, da se ovakav tretman prema građanima BiH promijeni?

Miroslav Lajčák:

Apsolutno mi je poznata frustracija, koja je opravdana, građana Bosne i Hercegovine po pitanju viznog režima i mi naravno se zalažemo za to da se taj režim olakša. Vi znate da je došlo do nekog olakšanja već od 1. januara. Sad se otvara proces viznih liberalizacija. Istovremeno, moram da naglasim da je vizni režim povezan sa evropskim napretkom zemlje. Znači, ne mogu političari da odbijaju evropsku perspektivu, a istovremeno da se žale na vizne prepreke, jer vize imaju odnos kao unutrašnje bezbjednosti svake zemlje. O vizama ustvari odlučuju ministri unutrašnjih poslova država članica Evropske unije. Oni neće glasati za liberalizaciju viznog režima u zemlji koja ne izražava želju da ide prema evropskim integracijama, koja ne izražava spremnost da preuzme evropske vrijednosti, koja odbija ustvari sve to što dolazi iz Evropske unije, a istovremeno traži ukidanje viza. To nema logiku i tako nažalost, neće biti.

Znači, svi koji imaju problem sa viznim režimom treba da podrže ulazak u proces stabilizacije i pridruživanja, jer to je proces koji vodi ka ukidanju viza.

BH Radio 1:

I evo za sami kraj, hoćete li i Vi kao i Vaši prethodnici, kada završite mandat u Bosni i Hercegovini, napisati knjigu o službovanju u ovoj zemlji?

Miroslav Lajčák:

Volim ovo pitanje. Ne, neću napisati knjigu. Ja sam diplomata. Smatram da sve informacije koje ja dobivam tokom mog mandata nisu moje privatne informacije, ja sam došao do tih informacija, podataka, zahvaljujući mandatu koji obavljam u ime međunarodne zajednice i da nemam pravo da...

BH Radio 1:

Mada je danas popularno napisati knjigu.

Miroslav Lajčák:

Jeste. Popularno jeste, ali pitanje je da li je to korisno, da li to pomaže. A ja sam tu dosta skeptičan. Ja sigurno nemam takvu namjeru.

BH Radio 1:

Gospodine Lajčák, hvala Vam lijepo. Vrijeme za razgovor je isteklo. Hvala Vam još jednom što ste bili gost BH radija 1. A vama poštovani slušaoci zahvaljujem na pažnji i slušajte nas i narednog četvrtka i ostanite uz program BH radija 1.